

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל
משרד החינוך

יום רביעי י"ד חשון תשפ"ו, 05/11/25

לימודי ההגבר בתנ"ך ממלכתי

לכבוד,

מורי התנ"ך המלמדים ביחידות ההגבר,

בחינוך הממלכתי,

שלום רב,

הנדון: שינוי וריענון הנהלים בהוראה למידה והערכה ביחידות המורחבות תנ"ך ממ'.

יחידות ההרחבה בלימודי התנ"ך מיועדות לתלמידים שבחרים ללמוד תנ"ך כמקצוע התמחות. הנושאים ביחידות האלה מבוססים על נושאי חתך (תמות) המצויים בתנ"ך על ספריו השונים. הלימוד באמצעות תמות רוחביות אלה מאפשר העמקה ופריסה של יריעת לימוד נושאית, המתמקדת בנושאים הפרושים על פי הקורפוס התנ"כי לרבדיו.

מטרת הלימוד ביחידות המוגברות היא העמקה בחומר הנלמד, תוך הרחבת היריעה של הספרות המקראית יחד עם שילוב מאמרים ופרשנות מסורתית, מחקרית וחדשה. הנושאים השונים בתכנית הלימודים חותרים לרלוונטיות לעולמנו הקיומי, הרוחני והתרבותי, ויש בהם כדי לעודד חשיבה אמפתית וביקורתית הן על התנ"ך, והן על החברה הסובבת אותנו. דומה, כי לימוד היבטים אלה יכול לחולל שיח משמעותי ורלוונטי בין עולם התנ"ך ובין עולמם של לומדיו. תכנית הלימודים במלואה, על המבנה, הרציונל, העקרונות והמיומנויות בה, ניתן לקרוא [באתר תנ"ך ממלכתי](#).

ארגון הלמידה

בשנת תשפ"ו, לתלמידים המסיימים את לימודי ההגבר בתנ"ך ממ', מבנה ההוראה למידה וההערכה, נשאר כמות שהוא. היינו, לימודי ההגבר כוללים שלוש יחידות לימוד. היחידה "הולך עם הרוח" היא יחידה להערכה חיצונית. היחידות "שייכות וזרות" ו"מנהיגות במבחן", הן יחידות להערכה פנימית, לבחירת המורה. אחת מהן היא בחינה באישור מפמ"ר, והשנייה הערכה בדרך החקר. שתי ההערכות הפנימיות בשתי היחידות, חייבות באישור ובקרה של המדריכה האמונה על יחידות ההגבר מטעם הפקוח על הוראת התנ"ך¹.

בשנת תשפ"ו, לתלמידים המתחילים את לימודי ההגבר מבנה הלמידה ביחידות ההגבר בתנ"ך ממ', משתנה.

בתכנית הלימודים ביחידות המורחבות, מוצעים שלושה נושאים:

א. "הולך נגד הרוח" – יציאה נגד הזרם, הסמכות והנורמות החברתיות.

ב. "מנהיגות במבחן".

ג. "שייכות וזרות" – החיפוש אחר זהות.

שתי יחידות הלימוד "הולך כנגד הרוח" ו"מנהיגות במבחן" תהינה להערכה חיצונית, והיחידה "שייכות וזרות" תהיה להערכה פנימית בדרך החקר. ההערכה הפנימית חייבת באישור ובקרה של המדריכה האמונה על יחידות ההגבר מטעם הפקוח על הוראת התנ"ך².

הלמידה וההוראה בכל אחד מהנושאים הללו, אמורות להיות שונות מאשר למידתם והוראתם ביחידות החובה. אלה צריכות להיות בהעמקה בהרחבה, תוך יצירת דיאלוג רב פנים עם הספרות המקראית והספרות החוץ מקראית, יצירת שיח בדילמות ערכיות, הדגשת התמה המרכזית סביבה נבנה הנושא על פרקיו השונים בצד המיומנויות בסדר חשיבה גבוה כיאה וכנדרש ביחידות ההגבר.

סמל שאלון	לתלמידים המתחילים בתשפ"ו	סמל שאלון	לתלמידים המסיימים בתשפ"ו	ארגון הלמידה/ הערכה
1371	בנויה משלוש יחידות: 70% שתי יחידות להערכה חיצונית -"הולך כנגד הרוח" -"מנהיגות במבחן"	1361	בנויה משלוש יחידות: 30% יחידה אחת להערכה חיצונית - "הולך כנגד הרוח"	
1373	30% יחידה להערכה פנימית בדרך החקר -"שייכות וזרות"	1363	70% שתי יחידות להערכה פנימית מבחן מפמ"ר/ עבודת מיני חקר	

¹ יש לשלוח את ההערכות כחודש לפני קיומן

² ראה הערה לעיל

			-"מנהיגות במבחן" - "שייכות וזרות"	
--	--	--	--------------------------------------	--

תכנית הלימודים

בתכנית הלימודים ביחידות המורחבות, מוצעים שלושה נושאים :

- א. הולך נגד הרוח – יציאה נגד הזרם, הסמכות והנורמות החברתיות.
- ב. שייכות וזרות – החיפוש אחר זהות.
- ג. מנהיגות במבחן.

א. את הנושא "הולך נגד הרוח", יש ללמד את [תכנית הלימודים](#), כפי שנקבעה על ידי משרד החינוך בצד [המיומנויות](#) הגנריות [והדיסציפלינריות](#) כאחד.

ב. את הנושא "מנהיגות במבחן" יש ללמד על פי [תכנית הלימודים](#) שנקבעה על ידי משרד החינוך, בצד [המיומנויות](#) הגנריות [והדיסציפלינריות](#) כאחד.

ג. את הנושא "שייכות וזרות" יש ללמד על פי [תכנית הלימודים](#) שנקבעה על ידי משרד החינוך, בצד [המיומנויות](#) הגנריות [והדיסציפלינריות](#) כאחד. ניתן להכניס בו שינויים כגון החלפת פרקי לימוד, הוספת מאמרים פרשנויות וכל חומר חוץ מקראי רלוונטי. שינויים אלה, יכולים לחול רק על שליש מהיקף תכנית הלימודים בנושא זה, ויעשו בתיאום ובאישור הפקוח על הוראת התנ"ך והמדריכה האמונה על לימודי ההגבר.

יחידת לימוד חלופית:

את יחידת הלימוד "שייכות וזרות", רשאי המורה להמירה ביחידה בית ספרית חלופית, בתיאום ובאישור מדריכת מפמ"ר האמונה על יחידות ההגבר. המרה זו, מאפשרת למורה בחירה של נושאים שאינם בתכנית הלימודים, גיוון בנושאים ובדרכי ההוראה הלמידה וההערכה. בסיסה של כל הערכה שתבחר, תהיה עבודת מיני חקר.

קריטריונים לבניית יחידת לימוד בית ספרית :

- היחידה תכלול בין 21- 25 פרקי לימוד מקראיים.
- 3 מאמרים העוסקים בנושא.
- מקורות חוץ מקראיים (מדרשים שירה אומנות וכו').
- הפרקים הנבחרים אינם חופפים לפרקי תכנית הלימודים של יחידות החובה.

התכנית המוגשת תכלול מבוא המסביר את התמה המרכזית בה, הרציונל בבחירתה, פרקי הלימוד, המאמרים והמקורות החוץ מקראיים.
את התכנית בשלמותה יש להגיש לאישור הפקוח על הוראת התנ"ך והמדריכה האמונה על יחידות ההגבר, עד 31.06. קודם תחילת לימוד היחידה בשנת הלימודים.

תכנית העבודה הכוללת של המורה המלמד ביחידות ההגבר, על נושאים והערכותיה, תוגש עד ה 01.09. תחילת שנת הלימודים, למדריכת מפמ"ר האמונה על יחידות ההגבר.

ההערכה ביחידות ההגבר:

- א. ב"הולך נגד הרוח" ו"מנהיגות במבחן" ההערכה היא חיצונית קרי, בחינת בגרות ומשקלה 70%.
- ב. ביחידת "שייכות וזרות" ההערכה היא פנים בית ספרית עבודת מיני חקר ומשקלה 30%. ההערכה תשלב מיומנות בסדר חשיבה גבוה וחשיבה ביקורתית, ותלווה בעבודה עיונית שעקרונותיה בנספח (עבודת חקר). ההצעה להערכה והמחווה, יוגשו מבעוד מועד לאישור ובקרה למדריכה האמונה על יחידות ההגבר.

מבנה הבחינה החיצונית ביחידות המורחבות:

בשנת תשפ"ו, לתלמידים המסיימים את לימודי ההגבר בתנ"ך ממ', מבנה הבחינה החיצונית שאלון 1361, "הולך כנגד הרוח" נשאר כמות שהוא. היינו, 7 שאלות ובחירה של 4 שאלות. כל שאלה, על סעיפיה 25 נק'.

בשנת תשפ"ו, לתלמידים המתחילים את לימודי ההגבר בתנ"ך ממ', מבנה הבחינה החיצונית שאלון 1371, יכלול שני חלקים. האחד הנושא "הולך כנגד הרוח" והשני הנושא "מנהיגות במבחן". בחלק הראשון בנושא "הולך כנגד הרוח" תהינה 3 שאלות לבחירה, ומענה על 2 שאלות על כל סעיפיה. בחלק השני בנושא "מנהיגות במבחן" תהינה 3 שאלות לבחירה, ומענה על 2 שאלות על כל סעיפיה.

לתלמידים המסיימים את לימודי ההגבר בשנת תשפ"ו	לתלמידים המתחילים את לימודי ההגבר בשנת תשפ"ו
שאלון 1361 – "הולך כנגד הרוח"	שאלון 1371 "הולך כנגד הרוח" + "מנהיגות במבחן".
"הולך כנגד הרוח", בחירה של 4 שאלות מתוך 7 שאלות: כל שאלה 25 נק' סעיף א- 10 נק'	חלק ראשון- "הולך כנגד הרוח", בחירה של 2 שאלות מתוך 3 שאלות. כל שאלה 25 נק'

סעיף ב- 15 נקי	סעיף א- 7 נקי סעיף ב'- 9 נקי סעיף ג'- 9 נקי חלק שני- "מנהיגות במבחן", בחירה של 2 שאלות מתוך 3 שאלות. כל שאלה 25 נקי סעיף א- 7 נקי סעיף ב'- 9 נקי סעיף ג'- 9 נקי
----------------	--

תהליך ההצטרפות ללימודי ההגבר:

בית הספר המחליט כי הוא מצטרף ללימודי ההגבר בשנת הלימודים הקרובה, חייב ליידע את מדריכת המפמ"ר האמונה על היחידות ההגבר, ולהציג תכנית וארגון הל"ה לפקוח על הוראת התנ"ך. פרטי המדריכה האמונה על יחידות ההגבר באתר תנ"ך ממלכתי.

המדריכה תבדוק, תאשר רישום פרטיו של בית הספר במערכת, ועמידה בכל התנאים להצטרפותו ללימודי ההגבר. היינו, מספר התלמידים בכיתת ההגבר לא יהיה פחות מ 8 תלמידים. למורה המלמד תנ"ך במערכת, וותק של 3 שנים לפחות ובעל תואר אקדמאי בלימודי התנ"ך.

עם מתן האישור להצטרפות ללימודי ההגבר בתנ"ך ממלכתי, תתקיים פגישת עבודה להיערכות וליווי המורה המלמד, לקראת ההוראה למידה וההערכה הנדרשים בלימודי ההגבר.

בברכת הצלחה,

שלום-צני

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממ'

נספח

מחווון לעבודת מיני-חקר בתנ"ך לתלמידי תיכון - תשפ"ו

הקדמה לתלמידים

עבודת מיני-חקר זו מהווה חלק מהערכה חלופית בלימודי התנ"ך. מטרתה לפתח את יכולות החקר שלכם תוך העמקת הידע בתנ"ך ופרשנותו. במסגרת העבודה תתנסו בניסוח שאלת חקר, איסוף ועיבוד מידע ממקורות שונים, ניתוח טקסטים מקראיים, והסקת מסקנות מבוססות.

דרישות כלליות

- היקף העבודה 5-7 עמודים (לא כולל שער, תוכן עניינים, רשימת מקורות ונספחים).
- עיצוב גופן David בגודל 12, רווח שורה וחצי.
- מקורות לפחות 4-5 מקורות ביבליוגרפיים (פרשנויות מסורתיות ומחקריות).
- אופן ההגשה העבודה תוגש כיחידים

מבנה העבודה

1. שער העבודה (לא נכלל בספירת העמודים)

- שם העבודה
- שם התלמיד/התלמידים
- תעודת זהות
- כיתה
- שם המורה
- שם בית הספר
- תאריך הגשה

2. תוכן עניינים (לא נכלל בספירת העמודים)

- רשימת כל הפרקים והסעיפים בעבודה עם מספרי העמודים.

3. מבוא (היקף מומלץ עמוד אחד)

במבוא יש להתייחס ל

- מה - הצגת נושא העבודה ושאלת החקר, מטרות העבודה, והרקע לנושא.
- מדוע - חשיבות הנושא, למה בחרתם בשאלת חקר זו, מה אתם מקווים להוכיח/להסביר.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת חברה ורוח

- **מאין** - תיאור קצר של המקורות העיקריים בהם השתמשתם.
- **איך** - תיאור מבנה העבודה וחלקיה השונים.
- **חלק אישי** (אופציונלי) - מה עורר את סקרנותכם, מה מניע את הלמידה שלכם.

4. גוף העבודה (היקף מומלץ 3-5 עמודים)

- הצגת פרקי העבודה על-פי סדרם בתוכן העניינים.
- דיון מעמיק בשאלת החקר תוך הצגת דרכי מענה שונות.
- הבאת ממצאים מהמקורות וניתוח שלהם.
- פרשנות אישית והבעת דעה מנומקת.
- הבאת ציטוטים רלוונטיים מהמקרא ומפרשנויות שונות, תוך ניתוח והשוואה.

5. סיכום (היקף מומלץ עמוד אחד)

- הצגת הממצאים העיקריים שעלו בעבודה.
- מתן מענה/מענים לשאלת החקר שהוצגה במבוא.
- מסקנות כלליות שעלו מלימוד הנושא.
- התייחסות לשאלות אפשריות נוספות הנגזרות מהמחקר.

6. רפלקציה אישית (היקף מומלץ עמוד אחד)

- תיאור התהליך האישי שעברתם במהלך כתיבת העבודה.
- התלבטויות, קשיים ודרכי התמודדות.
- תובנות אישיות שהגעתם אליהן.
- מה למדתם על עצמכם במהלך העבודה.
- הערכה עצמית של התוצר הסופי.

7. רשימת מקורות (לא נכלל בספירת העמודים)

- רישום מלא ומסודר של כל המקורות ששימשו לעבודה.
- יש להקפיד על רישום ביבליוגרפי נכון ואחיד.
- סדר הרישום שם המחבר (שם פרטי ושם משפחה), שנת פרסום, שם הספר/המאמר, שם כתב העת/ההוצאה לאור, עמודים.

8. נספחים (אופציונלי, לא נכלל בספירת העמודים)

- חומרים נוספים שתרמו לעבודה ושאינם חלק מגוף העבודה

פירוט מרכיבי ההערכה:

❖ הבניית גוף ידע ושאלת חקר (25%) שאלת חקר (10 נקודות) - שאלה מורכבת המשלבת מספר מושגים או רעיונות. - מאפשרת מגוון פרשנויות ונקודות מבט. - השאלה ניתנת לפירוק לתתי-שאלות מחקריות. - ניכרת מקוריות ועניין עיוני. - הקשר ברור לנושא המקראי. - מנוסחת באופן מדויק וברור ניתוח הטקסט המקראי (15 נקודות) - התעמקות בטקסט ובמושגים המרכזיים בו. - התייחסות לקשיים פרשניים והצעת פתרונות - הבחנה בין פשט לדרש. - התייחסות להקשר הרחב (ספרותי, תרבותי, רעיוני). - השוואה בין גרסאות שונות (אם רלוונטי) - הצגת מקבילות רלוונטיות ומשמעותן ❖ שימוש במקורות מידע (20%) בחירת מקורות (8 נקודות) - שימוש במקורות מגוונים: מסורתיים ומודרניים. - רלוונטיות גבוהה לשאלת החקר. - שילוב מאוזן של סוגי מקורות (ספרים, מאמרים, פרשנויות). - מקורות רלוונטיים המייצגים גישות שונות - ציטוט מדויק לפי כללי ציטוט אקדמיים	(60%) מהות הלמידה מרכיב זה מתייחס לאיכות התוכן המקראי, העיון הפרשני והביסוס המחקרי של העבודה. זהו הליבה של עבודת החקר.
--	---

עיבוד ומיזוג מידע (12 נקודות) - סיכום ומיזוג מקורות באופן עצמאי. - השוואה בין עמדות שונות. - שילוב ביקורתי של מקורות בתוך מהלך העבודה. - ציטוטים מדויקים ושימוש נכון במראי מקום. ❖ מבנה ותוכן העבודה (15%) מבנה וארגון העבודה (7 נקודות) - מבנה לוגי וברור. - רצף רעיוני בין חלקי העבודה. - חלוקה נכונה לפי פרקים או נושאים. תוכן וסיכום (8 נקודות) - סיכום של ממצאי העבודה. - הצגת מסקנות מבוססות. - התייחסות לשאלות המשך או להשלכות.	
ניתוח ביקורתי (5 נקודות) • ניתוח עצמאי של הממצאים. • זיהוי הנחות יסוד והבחנה בין עיקר לטפל. • השוואה בין מקורות ועמדות שונות. עמדה אישית (5 נקודות) • הבעת דעה אישית מקורית. • נימוקים מבוססים. • התייחסות לעמדות חלופיות.	חשיבה ביקורתית ודעה אישית (10%) מרכיב זה מתייחס ליכולת של התלמיד לנתח את המידע באופן עצמאי ולהביע עמדה אישית מנומקת.
בקיאות והבנה (5 נקודות) • שליטה בתכני העבודה והמקורות הרלוונטיים • הבנת הקשרים רחבים והכרת הרקע ההיסטורי והתרבותי • יכולת לקשר לנושאים אחרים/נוספים במקרא • הבנת מורכבות הפרשנות המקראית	הערכת המורה לתהליך התלמיד (10%)

- שימוש נכון במונחים מקצועיים תהליך עבודה ומעורבות (5 נקודות) - מעורבות ויוזמה לאורך תהליך העבודה - עבודה עצמאית - הטמעת משוב באופן מלא - תיעוד מסודר של תהליך העבודה - שיקולי דעת בבחירות המחקריות	מרכיב זה מתייחס למעורבות התלמיד בתהליך העבודה ולהבנתו את הנושא, כפי שבאים לידי ביטוי בשיחה אישית עם המורה.
- תיאור תהליך הלמידה. - זיהוי אתגרים והצלחות. - תובנות אישיות משמעותיות. - רפלקציה על ההתפתחות בלמידה.	(10%) רפלקציה מרכיב זה מתייחס ליכולת התלמיד לשקף את תהליך הלמידה שעבר, את הקשיים והתובנות שלו.
- הצגה בהירה של העבודה. - הסבר וביסוס של בחירות מחקריות. - מענה מבוסס לשאלות. - שימוש באמצעי המחשה לפי הצורך.	(10%) הגנה על העבודה מרכיב זה מתייחס ליכולת התלמיד להציג, להסביר ולהגן על העבודה שביצע.

1. הנחיות לניסוח שאלת חקר איכותית

שאלת חקר טובה צריכה לענות על הקריטריונים הבאים :

- שאלה **פתוחה** שאין לה תשובה מן המוכן
- שאלה **מתדיינת** שהתשובה עליה אינה חד-משמעית
- שאלה שאינה רחבה מדי או צרה מדי
- שאלה שניתן לפרק אותה לשאלות משנה
- שאלה שמובילה ליצירת ידע חדש ולא רק לסיכום מידע קיים

2. לוח זמנים מומלץ לעבודה

- **שלב א'** בחירת נושא וניסוח שאלת חקר ראשונית (שבוע 1-2)
- **שלב ב'** איסוף מקורות ראשוני וקריאה (שבוע 3-4)

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל
משרד החינוך

- **שלב ג'** דיון עם המורה והגשת ראשי פרקים (שבוע 5)
- **שלב ד'** כתיבת טיוטה ראשונה (שבוע 6-8)
- **שלב ה'** קבלת משוב מהמורה (שבוע 9)
- **שלב ו'** תיקונים וכתיבת הגרסה הסופית (שבוע 10-11)
- **שלב ז'** הגשת העבודה הסופית (שבוע 12)

3. **עצות למיקוד ולשיפור העבודה**

- **בחרו נושא שמעניין אתכם** -הדבר יקל על תהליך המחקר ויהפוך אותו למשמעותי יותר.
- **התמקדו בשאלת חקר ממוקדת** -שאלה טובה תוביל לעבודה טובה.
- **היעזרו בפרשנויות מגוונות** -שלבבו בין פרשנות מסורתית ומודרנית.
- **הביעו דעה מנומקת** -אל תסתפקו בהבאת דעות אחרים, פתחו עמדה עצמאית מבוססת.
- **הקפידו על מבנה לוגי** -ודאו שיש קשר הגיוני בין חלקי העבודה.
- **תכננו את זמנכם נכון** -אל תשאירו את רוב העבודה לרגע האחרון.
- **התייעצו עם המורה** -לאורך תהליך הכתיבה ולא רק בסופו.